

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การยกระดับ
การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง
ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING
THE LEVEL OF COMMUNITY ENTERPRISE
MANAGEMENT IN GOLDEN LONGAN
PROCESSING, BAN THI SUB-DISTRICT,
BAN THI DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE

Received: 21 June 2023

Revised: 8 August 2023

Accepted: 21 August 2023

อริย์รัช อักษรทับ*

Aritat Aksornatap*

อิสรี แพทย์เจริญ**

Isaree Baedcharoen**

ชาญวิทย์ จาตุประยูร***

Chanvit Jatuprayoon***

* การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

* International Business Management, International College, Payap University

* Email: aksornatap@gmail.com

, * การจัดการอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

, * Hospitality Industry Management, International College, Payap University

** Email: isaree.mfu@gmail.com

*** Email: jchanvit@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกับวิสาหกิจชุมชนสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง และกลุ่มผู้มีส่วนสนับสนุนสำคัญจากภาครัฐในพื้นที่ตำบลบ้านธิ โดยการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 15 ราย โดยใช้การประชุมกลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเป็นการเก็บข้อมูลจากประสบการณ์การดำเนินงานจริง เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ประกอบด้วยโครงสร้าง 5 ด้าน คือ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการจัดองค์การ 3. ด้านการจัดคนเข้าทำงาน 4. ด้านการอำนวยความสะดวก และ 5. ด้านการประสานงาน นำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความคิดริเริ่ม 2. ด้านความสามารถในการบริหาร และการจัดการวิสาหกิจชุมชน 3. ด้านบทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน 4. ด้านความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน และ 5. ด้านการทำกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชนและสาธารณประโยชน์ ทำให้เกิดวิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการ การยกระดับการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง

Abstract

This research aimed to collaborate with community enterprises to synthesize a management model for the golden longan processing community enterprise in Ban Thi sub-district, Ban Thi district, Lamphun province. The qualitative method, incorporating community participatory techniques, was employed for this study. Participants, selected through purposive sampling, included the chairman, members, and stakeholders of the Gold Color Longan Flesh Processing Community Enterprise, totaling 15 members. Data were collected through focus groups, in-depth interviews, and non-participant observations to develop a community enterprise management model grounded in genuine community participation. The research findings revealed that the management model suitable for community enterprises involved in processing golden longan encompassed five structural aspects: 1. Planning, 2. Organizing, 3. Staffing, 4. Directing, and 5. Coordinating. This framework contributed to the enhancement of the management level of the golden longan processing community enterprise across five dimensions: 1. initiative, 2. management ability and community enterprise management, 3. role and participation of community enterprise members, 4. security and economic status of community enterprises, and 5. community welfare activities and public benefits. This management model has the

potential to foster the growth of a robust community enterprise and facilitate sustainable development.

Keywords: Management Model, Enhancing Management Level, Golden Longan Processing Community Enterprise

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยพบกับความท้าทายที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยผลผลิตของภาคบริการและภาคการเกษตร เนื่องจากการบริหารจัดการของภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่อง ความยืดหยุ่นในการตอบสนองการพัฒนาและการแก้ปัญหาของเศรษฐกิจฐานราก ดังนั้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) จึงมุ่งเน้นในการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ทั้งวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ โดยการพัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่ายให้เกิดกลไกการตลาดในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม มีการกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนมีทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และยกระดับการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของชุมชน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

จังหวัดลำพูนมีเศรษฐกิจฐานรากภาคเกษตรกรรมถึง 692,183 ไร่ หรือ ร้อยละ 24 จากพื้นที่ทั้งหมด 2,816,178 ไร่ เป็นแหล่งเพาะปลูกลำไยที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยมีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญคือ ลำไย ซึ่งมีปริมาณผลผลิต 230,690 ตันต่อปี คิดเป็นมูลค่า ถึง 4,1390.24 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูนยังประสบปัญหาด้านราคาลำไยตกต่ำ อันเนื่องมาจากลำไยสดล้นตลาด โดยเฉพาะช่วงที่ผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคมของทุกปี เกษตรกรจึงนำลำไยมาแปรรูปเป็นลำไยอบแห้งเนื้อสีทองเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับลำไยที่มีอยู่แต่เดิมและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร โดยผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งเป็นที่นิยมของผู้บริโภคมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการทำลำไยอบแห้งอย่างกว้างขวาง แต่เกษตรกรยังประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตลำไยอบแห้งที่สูงและปัญหาในการกำหนดราคาขาย เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวเกษตรกรหรือผู้ผลิตลำไยอบแห้งจึงได้ตกลงรวมกลุ่มกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง (คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน, 2563)

การรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ตามนโยบายของภาครัฐทำให้เกิดธุรกิจชุมชนจำนวนมากที่มีความสนใจเข้าจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐตามประกาศพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จึงทำให้เกิดวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ซึ่งพบว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและควรปรับปรุง วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในเกณฑ์ดี เพียง 135 กลุ่ม จากทั้งหมด 768 กลุ่ม คิดเป็นเพียงร้อยละ 17.5 ของ วิสาหกิจชุมชนทั้งหมดของจังหวัดลำพูน (คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน, 2563) จากรายงานการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน ครั้งที่ 1/2563 พบว่า อำเภอบ้านธิเป็นอำเภอที่มีกลุ่มวิสาหกิจที่เข้ารับการประเมินถึง 80 กลุ่ม แต่มีเพียง 3 กลุ่มเท่านั้นที่ได้รับการประเมินอยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็น

เพียงร้อยละ 3.75 ของวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด โดยหากทำการศึกษาในเชิงพื้นที่ในระดับตำบล พบว่า ตำบลบ้านธิ มีเพียงวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเดียวเท่านั้นที่ได้รับการประเมินอยู่ในเกณฑ์ดี คือวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ

จากการประเมินศักยภาพโดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน ตำบลบ้านธิยังขาดวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่จะสามารถเป็นตัวอย่างในด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่คำถามวิจัยที่ว่า รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนใดที่สามารถยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อนำผลการศึกษาที่มาจากการมีส่วนร่วมกับชุมชนดังกล่าวมาพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านธิ จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้แก่วิสาหกิจชุมชนอื่นในพื้นที่และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อทำให้เกิดผลลัพท์การดำเนินงานที่ดีและยั่งยืน จนสามารถเป็นต้นแบบและแนวทางสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่มีความเหมาะสมใกล้เคียงกับบริบทพื้นที่ของชุมชนตนเองสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อร่วมกับวิสาหกิจชุมชนสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการขนาดย่อม และขนาดจิ๋วของชุมชน เพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์และนำไปสู่การพึ่งตนเอง วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป ร่วมมือกันผลิต แปรรูป จัดการทรัพยากร จัดการทุนและจัดการตลาด โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชนคือ การส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจชุมชน ที่ยังไม่มีความพร้อมในการทำธุรกิจ ให้สามารถพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2562)

แนวคิดการบริหารจัดการ เป็นกระบวนการจัดระบบการดำเนินการและควบคุมให้บุคคลให้ทำงานผ่านการจัดสรรวัตถุดิบที่ได้จากชุมชน เน้นการจัดการทุนของชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย 6 กระบวนการ 1. การวางแผน (Planning) 2. การจัดระบบการทำงาน (Organizing) 3. การจัดบุคลากร (Staffing) 4. การสั่งการ (Directing) 5. การควบคุมและประสานงาน (Controlling and coordination) และ 6. การรายงานและติดตามประเมินผล (Reporting) (Stoner & Freeman, 1989) สามารถนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีการวางแผนผ่านการมีส่วนร่วม มีการจัดโครงสร้างการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีการสั่งการ ประสานงานและควบคุมสมาชิกกลุ่มผ่านกฎระเบียบและข้อบังคับ มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมผ่านการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบ ซึ่งสามารถรายงานผลต่อสมาชิกและสามารถตรวจสอบได้ (วิมลสิริ อินเจริญ และ ปิยะพงศ์ พัดชา, 2564)

แนวคิดการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนอันจะส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มี

ความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันจนนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบกิจการขนาดย่อมและขนาดกลาง (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2562)

แนวคิดการยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนดีเด่น เป็นแนวทางที่ใช้ในการพิจารณาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อบ่งชี้ความสามารถในการพัฒนาตามคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 หมวด (กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน, ม.ป.ป.)

1. ความคิดริเริ่ม เป็นวิธีคิดในดำเนินงานเพื่อพัฒนาและตอบสนองความต้องการของสมาชิก สร้างสรรค์สิ่งใหม่และเพิ่มมูลค่า โดยมีความเหมาะสมกับศักยภาพและบริบทพื้นที่ของวิสาหกิจชุมชน

2. ความสามารถในการบริหารและการจัดการวิสาหกิจชุมชน เป็นการวัดความสามารถของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. บทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

4. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางวัดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในในการดำเนินงานร่วมกับกลุ่มต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

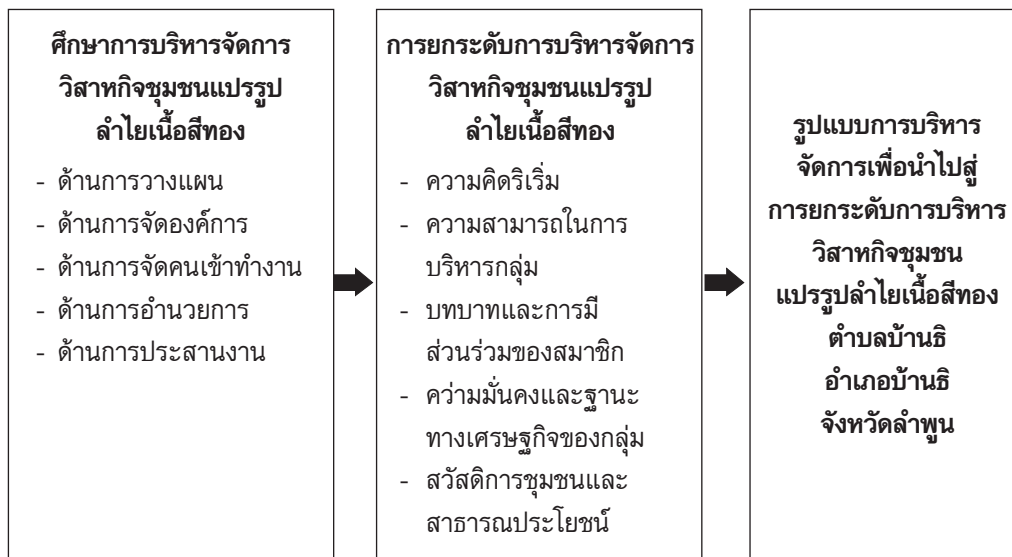
5. การทำกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชน สาธารณประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแนวทางที่เอื้อประโยชน์ของสาธารณะทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม จนสามารถบริหารทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้ตลอดไป

ชฎานิษฐ์ แสนราชา และคณะ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกเพิ่มมากขึ้น คือ รายได้รวมในครัวเรือน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกและตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีผลต่อศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

วิมลสิริ อินเจริญ และ ปิยะพงศ์ พัดชา (2565) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไข่ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การพัฒนาเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งจนสามารถยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีระบบ นำไปสู่โครงสร้างการบริหารองค์กรที่ชัดเจน และมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างยุติธรรมและตรวจสอบได้

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อวิสาหกิจชุมชนในการพึ่งตนเองเพื่อประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมกันสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่สามารถนำไปสู่การยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งตามกรอบแนวคิดวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นเพียงกลุ่มเดียวในตำบลบ้านธิที่ได้รับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับดี จากวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านธิทั้งหมด 80 กลุ่ม (คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน, 2563) จึงเหมาะสมแก่การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 15 ราย ได้แก่ 1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ให้ข้อมูลโดยประธานและสมาชิกกลุ่ม ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์จากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2. กลุ่มเทศบาลตำบลบ้านธิที่มีส่วนสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ ให้ข้อมูลโดยหัวหน้าและตัวแทนสมาชิกจากกองสวัสดิการสังคมฝ่ายพัฒนาชุมชน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามข้อมูลที่ปรากฏจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนที่สำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1. การประชุมกลุ่ม (Focus group interview) จากการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง และกลุ่มผู้มีส่วนสนับสนุนสำคัญจากภาครัฐ เพื่อระดมความคิดเห็นและร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์การดำเนินงานและการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างแท้จริง 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ครอบคลุมประเด็นถาม เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการที่ดำเนินงานจริงกับแผนที่วางไว้ และสังเคราะห์ให้ได้ความจริงของข้อมูล และ 3. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation observation) เป็นการสังเกต

จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระหว่างการประชุมกลุ่ม เพื่อตรวจสอบข้อมูลการปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่มและตัวแทนจากเทศบาลตำบลบ้านธิ ทำให้ทราบข้อมูลที่ไม่มีการปรุงแต่งและได้ดำเนินการขออนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนก่อนเริ่มทำการศึกษา

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) เพื่อให้ข้อมูลตรงตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม สัมภาษณ์ สังเกต บันทึก รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่สอดคล้องกับการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ให้ทราบถึงรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยผู้วิจัยดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้ 1. นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากการประชุมกลุ่มมาจัดกลุ่มประเด็นข้อความ 2. นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา อธิบาย ขยายความ และตีความหมาย และ 3. นำข้อมูลที่ได้ทำการสรุปความตามประเด็นสำคัญในการวิจัย มาอธิบาย สรุปผลโดยอาศัยบริบทของการประชุมกลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมมาสนับสนุนและพรรณนาร้อยเรียงเป็นถ้อยคำ โดยการจัดระบบการเกิดขึ้นก่อนและหลังของเนื้อหา พร้อมทั้งพรรณนาเชื่อมโยงเนื้อหาและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (Veal, 2011) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ด้วยการตรวจสอบจากผู้วิจัยแต่ละคนจากข้อค้นพบเหมือนหรือต่างกันอย่างไร แล้วจึงนำผลของข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบซ้ำร่วมกันเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ได้ (Denzin, 1989)

ผลการวิจัย

การศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่เหมาะสมร่วมกับชุมชนประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผน (Planning) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ มีการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานไว้โดยการบันทึกผ่านรายงานการประชุมในแต่ละครั้ง ซึ่งในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้งจะมีการวางแผนกระบวนการผลิตสินค้าและการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อพบปัญหาในการดำเนินงานจะนำเข้าสู่ที่ประชุมตามวาระที่กำหนดเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และยังพบแผนการจำหน่ายสินค้าตามช่องทางต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแผนเงินทุนและการจัดสรรสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างชัดเจนตามที่กำหนด

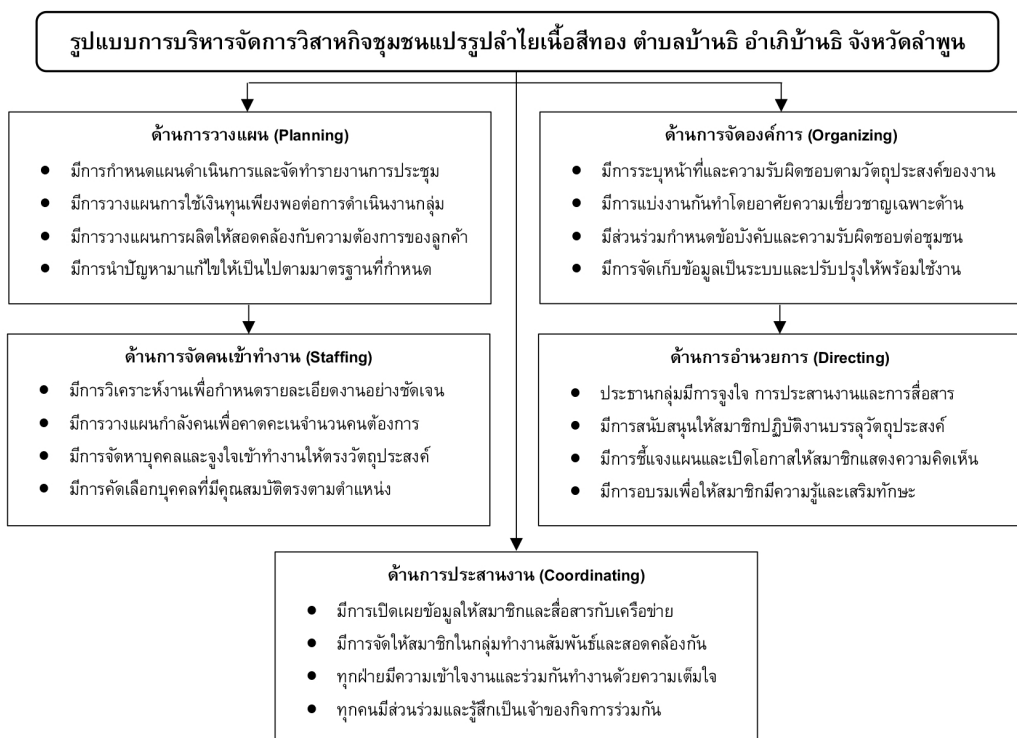
2. ด้านการจัดองค์การ (Organizing) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ มีการจัดโครงสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในการดำเนินงานชัดเจน โดยตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นไปตามศักยภาพของสมาชิกโดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และยังพบการกระจายงานเข้าสู่ชุมชนโดยการให้โอกาสคนในชุมชนเข้ามาทำงานร่วมกันซึ่งสมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. ด้านการจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดหาด่านมาปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่ม มีการคัดสรรสมาชิกเข้าทำงานที่เหมาะสมกับงาน ซึ่งมีเกณฑ์มาตรฐานของกลุ่ม เช่น มีความรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการคัดสรรบุคคลจะแสวงหาจากในชุมชนก่อนบุคคลจากภายนอก

ชุมชนที่ต้องการทำงานหารายได้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้ วิธีการและภูมิปัญญาในการดำเนินงานของกลุ่มผ่านการพัฒนาสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการอำนวยการ (Directing) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ มีการสนับสนุนให้สมาชิกสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทองมีนโยบายการทำงานที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันปฏิบัติงานที่มอบหมาย สมาชิกสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามได้และรักษาไว้ซึ่งระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ซึ่งพบว่ามีการชี้แจงแผนและเปิดโอกาสให้สมาชิกพัฒนาทักษะผ่านการจัดอบรมส่งเสริมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

5. ด้านการประสานงาน (Coordinating) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ มีสื่อสารกันภายในกลุ่มและกลุ่มผู้มีส่วนสนับสนุนเพื่อให้การทำงานสัมพันธ์และสอดคล้องกัน โดยตระหนักถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเป้าหมาย ส่งผลให้การปฏิบัติงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสำเร็จตามเป้าหมายและได้ผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่มที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งพบได้จากการสื่อสารข้อมูลของกลุ่มแก่สมาชิกและเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านธิ

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ร่วมกับผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระดมความคิดและสังเคราะห์แนวทางในการยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ดังนี้

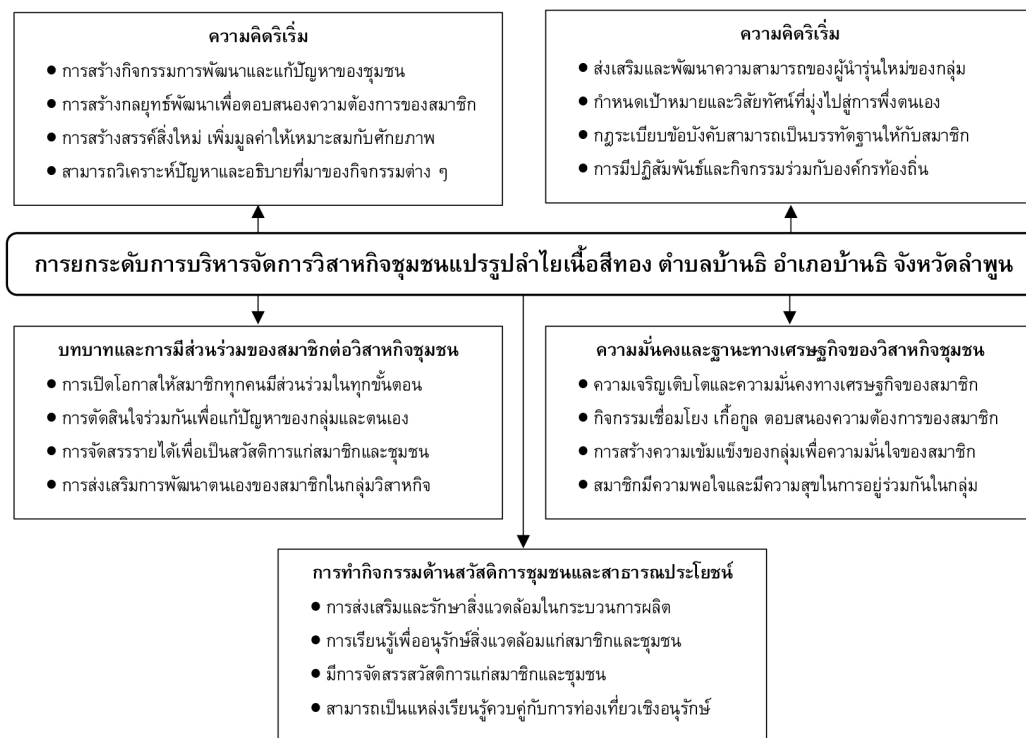
1. ความคิดริเริ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ จำเป็นต้องเพิ่มกระบวนการความคิดริเริ่มในการสร้างกิจกรรมการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น หนี้สินและความยากจน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนากลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกและชุมชน โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความโดดเด่นและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน นำไปสู่การการลงทุนในทรัพยากรที่มีเพื่อสร้างให้เกิดกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ตามศักยภาพของชุมชน และเรียนรู้แนวการจัดการทุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบการวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ

2. ความสามารถในการบริหารและการจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่ภายในวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในขณะนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทองมี นางสาวเปมิกา คำแดงใหญ่ ที่มีวิสัยทัศน์และศักยภาพในการเป็นผู้นำรุ่นใหม่ จึงควรส่งเสริมและให้โอกาสในการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับ นางกมลนันท์ ดวงเกิด ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางควบคู่ไปกับการบริหารจัดการทุนและการตลาดอย่างเป็นระบบ มีแผนบริหารความเสี่ยงในกลุ่มให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

3. บทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการอย่างแท้จริงเริ่มตั้งแต่การตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการผลิตที่เน้นการวางแผนเตรียมการผลิตให้เกิดผลสูงสุด โดยมีวิธีการและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนในการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนจัดการจัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรมเพื่อเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน โดยยึดหลักการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน

4. ความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรคำนึงถึงความเจริญเติบโตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสมาชิกเนื่องจากกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันควรมีความเชื่อมโยงและเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพอใจให้แก่สมาชิก และลดความเสี่ยงในการประกอบการจากสวัสดิการที่เป็นระบบ สมาชิกสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีรายจ่ายลดลง หนี้ของสมาชิกไม่เพิ่มขึ้นหรือสามารถบริหารจัดการหนี้สินได้ หากกลุ่มและสมาชิกมีเงินออมจะส่งผลให้มีเงินทุนสำรองสำหรับประกอบการได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

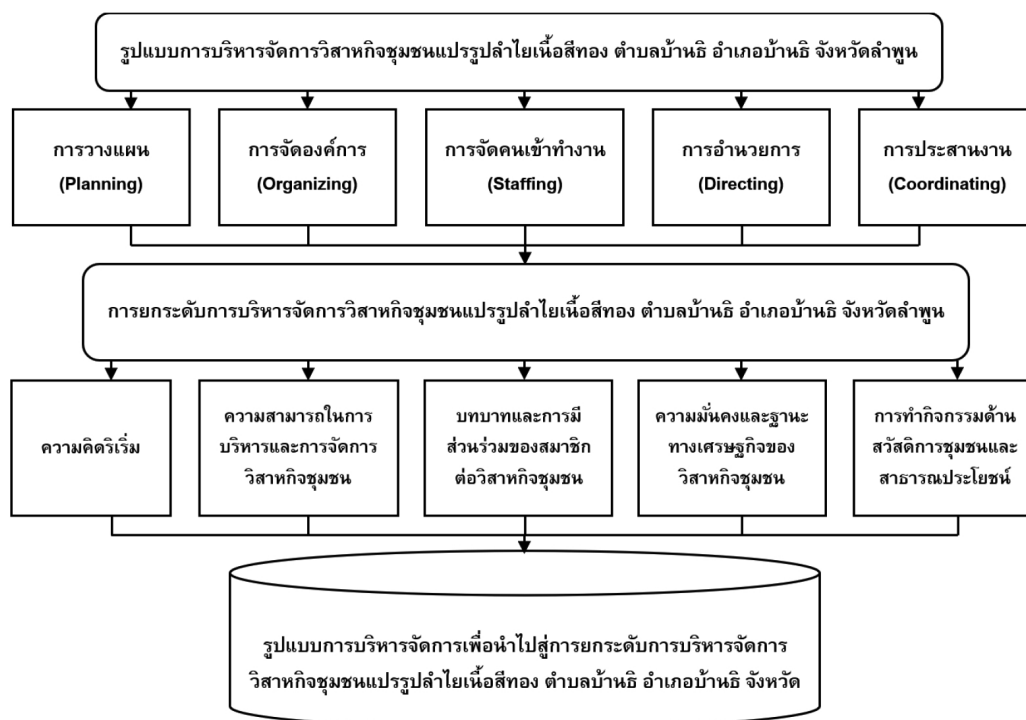
5. การทำกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชน สาธารณประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรเพิ่มกิจกรรมของกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนและทรัพยากรที่เป็นของสาธารณะผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กองสวัสดิการสังคมฝ่ายพัฒนาชุมชน โดยการเสริมสร้างความรู้และทักษะในกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ เพื่อรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนจากขบวนการผลิตลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง ซึ่งกระบวนการนี้สามารถเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการเป็นแหล่งเรียนรู้ควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนและตำบลบ้านธิอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

อภิปรายผล

จากการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ทำให้ทราบรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนนี้ได้รับการประเมินศักยภาพในเกณฑ์ดีเพียงกลุ่มเดียวในตำบลบ้านธิ โดยการประเมินจากคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน ซึ่งหากวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ต้องการยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชนดีเด่นและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม ชุมชนและกลุ่มผู้มีส่วนสนับสนุนสำคัญจากภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่วิสาหกิจชุมชนอื่นในตำบลบ้านธิ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดผลลัพธ์การดำเนินงานที่ดีสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยยึดหลักการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งมิติทางเศรษฐกิจที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และมิติด้านสังคมผ่านการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโดยมุ่งหวังให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเข้าร่วมกลุ่ม การผลิตและการจัดจำหน่าย ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองและการยกระดับคุณภาพชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนและตำบลบ้านธิอย่างยั่งยืนได้

ภาพที่ 4 รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

วิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ สามารถยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนตามเกณฑ์ของกลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการพิจารณาการดำเนินงานตามคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่พึงประสงค์ ซึ่งจะส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาาระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันในการเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมสู่ขนาดกลาง ประกอบด้วย 5 หมวด ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหานี้สินและความยากจนในชุมชนตำบลบ้านธิ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ควรพัฒนากระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผ่านกลยุทธ์การขยายการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในการสร้างงานและรายได้ จึงมีความจำเป็นในการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีความเหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม จนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาของชุมชนโดยนำการสื่อสารและเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เดิม และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผ่านการสร้างอาชีพและรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชนของ ขวัญชีวา ไตรพิริยะ (2563) ที่กล่าวว่า การเพิ่มศักยภาพของธุรกิจชุมชนให้ประสบ

ความสำเร็จในการดำเนินงาน จำเป็นต้องส่งเสริมองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีความเหมาะสมกับธุรกิจชุมชนของไทยในยุคดิจิทัล โดยการใช้องค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีช่วยขับเคลื่อนสังคมและพัฒนาศักยภาพของชุมชน ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาธุรกิจชุมชนผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงวิชาการแก่ชุมชน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ภายใต้ทรัพยากรและวิถีชีวิตของตนเองอย่างแท้จริง

2. ความสามารถในการบริหารและการจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไย เนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้นำรุ่นใหม่ของกลุ่ม โดยการให้โอกาสในการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปประสานกลุ่มวิสาหกิจรุ่นปัจจุบันเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันในการประกอบการธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางได้ โดยการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่มุ่งไปสู่การพึ่งตนเอง มีกฎระเบียบข้อบังคับสามารถเป็นบรรทัดฐานให้กับสมาชิกปฏิบัติตามเพื่อการอยู่ร่วมกันในชุมชนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในชุมชนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้กับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กองสวัสดิการสังคมฝ่ายพัฒนาชุมชนในการพัฒนาทักษะความสามารถในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ ทักษณา สง่าโยธิน (2565) ที่พบว่า พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคใต้ควรให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่ผู้นำและปรับทัศนคติของสมาชิกให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านเครือข่าย จึงนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ตามความเหมาะสมของเงื่อนไขของแต่ละชุมชน ซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐที่เป็นส่วนสำคัญในการประสานความร่วมมือกับชุมชนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

3. บทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไย เนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจมารวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน มีการจัดสรรรายได้อย่างยุติธรรมเพื่อเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ของ ชญานิษฐ์ แสงราชา และคณะ (2565) ที่พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทุกมิติของการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการส่งเสริมควรเริ่มจากผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากสมาชิกของกลุ่ม จึงจะนำไปสู่การความร่วมมือในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

4. ความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของวิสาหกิจ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไย เนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรสร้างบรรทัดฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาชิก โดยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผ่านระบบบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยุติธรรมต่อสมาชิกกลุ่ม เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิก ส่งผลให้มีความสุขในการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกเป็นการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกันในชุมชนจนเกิดความสามัคคีและลดความเสี่ยงในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานีของ อริสรา ชูมี และคณะ (2564) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเงินและ

การบัญชีควรวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยการจัดหาและจัดสรรเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ติดตาม กำกับดูแลการเงินตามแผนการดำเนินงานที่ตั้งไว้ และสรุปการดำเนินงานด้วยระบบบัญชี ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกได้ถึงมั่นคงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5. การทำกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชน สาธารณประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ ควรส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักและห่วงแหนทรัพยากรของชุมชน ซึ่งเป็นการร่วมกันรักษาทรัพยากรของชุมชนในกระบวนการผลิตเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสาธารณะ ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลบ้านธิ เป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนาวิ อำเภอมะสอย จังหวัดเชียงราย โดย ภูมิพัฒน์ แก้วศรี (2561) ที่กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์ผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ และชุมชน จึงการรวมตัวกันด้วยความสมัครใจและร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมในชุมชนเพื่อจัดการกับทรัพยากรในพื้นที่อันเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน เกิดการตระหนักและห่วงแหนทรัพยากรของชุมชน ดังนั้นจึงเกิดกระบวนการระดมความคิด การกำหนดความต้องการ การวางแผนโครงการ และนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน การสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนที่มีเป้าหมายเดียวกันนั้นย่อมส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

จากการอภิปรายผลมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลาย ๆ ฉบับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานเพื่อยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันในการเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางตามคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่เป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันภายในชุมชน บนหลักการแบ่งปันเกื้อกูลระหว่างกัน เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนท้องถิ่นและสังคมส่วนรวม ซึ่งหากวิสาหกิจชุมชนต้องการยกระดับการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากระดับดีไปสู่ระดับดีเยี่ยม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องปฏิบัติดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนควรเพิ่มความตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันในการบรรลุเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและยั่งยืนร่วมกัน
2. วิสาหกิจชุมชนควรเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้จากผู้ที่มีความรู้และความชำนาญไปสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อไม่ให้ความรู้และกระบวนการจัดการที่ประสบความสำเร็จสูญหายไป ซึ่งเป็นการส่งต่อแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มและการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถเป็นต้นแบบให้กับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

และพื้นที่ใกล้เคียงกับวิสาหกิจชุมชนลำไยเนื้อสีทองที่ต้องการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การบูรณาการความรู้ในเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับวิสาหกิจชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนมีระบบคิด ระบบการจัดการที่ชัดเจน สามารถพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่ยกระดับการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน. (ม.ป.ป.). *การคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนดีเด่นและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้*. <https://bitly.ws/TQyy>
- ขวัญชีวา ไตรพิริยะ. (2563). การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชน. *วารสารสุกัลยาปริทัศน์*, 34(111), 71-83. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUSuthiparithatJournal/article/view/247156>
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน. (2563). *รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน*. <http://www.lamphun.doae.go.th/wp-content/uploads/2020/03/1.report-visa-january-2563.pdf>
- ชนวนิชฐ์ แสนราชา, พุฒิสวรรค์ เครือคำ, นครเรศ รังควัต, และ กังสดาล กนกหงษ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *วารสารผลิตกรรมการเกษตร*, 4(3), 62-74. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/japmju/article/view/257362>
- ทักษณา สง่าโยธิน. (2565). การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน. *วารสารวิชาการ RMUTT Global Business and Economics Review*, 17(1), 96-108. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RMUTT-Gber/article/view/253869>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 32-37. <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17076724.pdf>
- ภูริพัฒน์ แก้วศรี. (2561). การเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(1), 293-305. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/104479>
- วิมลสิริ อินเจริญ และ ปิยะพงศ์ พัดชา. (2565). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกฝั อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(2), 184-197. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/254409>
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. ผู้แต่ง. <https://infocenter.nationalhealth.or.th/Ebook/NationalStrategy/book.html#p=1>
- อริสรา ชูมี, ภาวิณณัฏฐ์ เวชวิฐาน, และ สมพงษ์ ยิ่งเมือง. (2564). ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 1-10. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/250020>
- Denzin, N. K. (1989). *The research act* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Stoner, J. A. F., & Freeman, E. R. (1989). *Management* (4th ed.). Prentice-Hall.
- Veal, A. J. (2011). *Research methods for leisure & tourism a practice guide* (4th ed.). Prentice Hall.